

અનુક્રમશિકા

પાન ક્રમાંક

પ્રાકૃકથન	xiii
પ્રકરણ ૧૦ : શ્રી અરિહંતનો મહિમા	૧

તીર્થસ્થાન એટલે ? - ૧; બાહ્ય તીર્થસ્થાન - ૧; અંતરંગ તીર્થસ્થાન - ૨; અંતરંગ તીર્થસ્થાનની મહત્તા - ૨; અરિહંત ઉત્તમ તીર્થસ્થાન છે - ૩; અરિહંત પ્રભુ અને કેવળીપ્રભુનો ભેદ - ૪; પ્રભુના ઉપકારો - ૭; વિકાસનાં પ્રત્યેક પગલે તીર્થસ્થાનનો લાભ - ૭; જીવમાં તીર્થસ્થાન ઉત્પન્ન થવા માટે કલ્યાણભાવની જરૂરિયાત - ૮; પંચપરમેષ્ટિ ભગવંતનો કલ્યાણભાવ - ૮; ઉત્તમ કલ્યાણભાવી જીવથી થતો અન્ય જીવોનો વિકાસ - ૯.

પંદર ભેદે સિદ્ધ - ૧૦; (૧) તીર્થંકર સિદ્ધા - ૧૦; (૨) અતીર્થંકર સિદ્ધા - ૧૧; (૩) તીર્થસિદ્ધા - ૧૨; (૪) અતીર્થસિદ્ધા - ૧૩; (૫) સ્ત્રીલિંગ સિદ્ધા - ૧૪; (૬) પુરુષલિંગ સિદ્ધા - ૧૫; (૭) નપુંસકલિંગ સિદ્ધા - ૧૬; (૮) અન્યલિંગ સિદ્ધા - ૧૭; (૯) પ્રત્યેકબુદ્ધ સિદ્ધા - ૧૮; (૧૦) બુદ્ધિબોધ સિદ્ધા - ૧૯; (૧૧) સ્વલિંગ સિદ્ધા - ૧૯; (૧૨) સ્વયંબુદ્ધ સિદ્ધા - ૨૦; (૧૩) ગૃહસ્થલિંગ સિદ્ધા - ૨૦; (૧૪) એક સિદ્ધા - ૨૧; (૧૫) અનેક સિદ્ધા - ૨૧; સિદ્ધના પંદર પ્રકારોમાં ઉત્તમ તીર્થંકર સિદ્ધા - ૨૪, તેનાં કારણો - ૨૪.

તીર્થંકર પ્રભુના કલ્યાણભાવની વિશેષતા - ૨૬; પ્રભુને વર્તતી સર્વ માટેની કલ્યાણભાવના ૩૦; અરિહંત પ્રભુનાં નિમિત્તથી નિત્યનિગોદના જીવોનાં

આત્મપ્રદેશો ખૂલવાં - ૩૩; ક્યા જીવોના આત્મપ્રદેશો ખૂલે - ૩૪; અરિહંત પ્રભુનું નામકર્મ બંધાયા પછી ધ્રુવબંધી - ૩૫; તેની વિશેષતા - ૩૫; ચરમ દેહમાં પ્રવેશ વખતની અરિહંતપ્રભુની વિશિષ્ટતા - ૪૦.

પ્રભુનાં નિમિત્તે તેમનાં માતાને આવતાં ચૌદ સ્વપ્ના - ૪૧; (૧) ઐરાવત હાથી - ૪૧; (૨) વૃષભ - ૪૩; (૩) સિંહ - ૪૪; (૪) લક્ષ્મી - ૪૬; (૫); કૂલની બે માળા - ૪૭; (૬) પૂર્ણ ચંદ્રમા - ૪૮; (૭) સૂર્ય - ૪૯; (૮) ધર્મધજા - ૫૦; (૯) જ્ઞાનકુંભ - ૫૧; (૧૦) પદ્મસરોવર - ૫૨; (૧૧) ક્ષીર સમુદ્ર - ૫૩; (૧૨) દેવવિમાન કે ભવન - ૫૪; (૧૩) રત્નરાશિ - ૫૫; (૧૪) નિર્ધૂમ અગ્નિ - ૫૭.

દીક્ષા લેતાં પહેલાંનું પ્રભુનું વરસીદાન - ૫૯; પ્રભુને થતી કેવળજ્ઞાનની પ્રાપ્તિ ૬૧; અરિહંત પ્રભુનો કલ્યાણભાવ અને તેમનામાં પ્રગટેલું તીર્થસ્થાન - ૬૨.

શ્રી અરિહંત પ્રભુના ૩૪ અતિશયો - ૬૪; (૧) સમવસરણ - ૬૪; (૨) અશોકવૃક્ષ - ૬૫; (૩) સિંહાસન - ૬૭; (૪) ભામંડળ - ૬૮; (૫) માનસ્તંભ - ૬૮; (૬) ત્રણ છત્રો - ૬૯; (૭) સુવર્ણકમળ - ૬૯; (૮) ચામર - ૭૦; (૯) ધર્મચક્ર - ૭૦; (૧૦) ધર્મધજા - ૭૧; (૧૧) અચેત કૂલોની વૃષ્ટિ - ૭૧; (૧૨) અચેત પાણીની વૃષ્ટિ - ૭૨; (૧૩) સુગંધ - ૭૩; (૧૪) સુખરૂપ ઋતુ - ૭૫; (૧૫) નિયમિત ઋતુ - ૭૬; (૧૬) પ્રભુની વિશિષ્ટ વાણી - ઊં ધ્વનિ - ૭૭; (૧૭) પ્રભુની વાણીનું અનન્યપણું - ૭૮; (૧૮,૧૯) પ્રભુના વાળ કે નખ ન વધે ૮૧; (૨૦) લોહી-માંસની શ્વેતતા - ૮૨; (૨૧) દેવદુંદુભી - ૮૩; (૨૨) ગર્ભકાળથી ત્રણ જ્ઞાન - ૮૪; (૨૩) વરસીદાન - ૮૫; (૨૪) નિગોદનાં જીવોને સાત રુચકપ્રદેશોની પ્રાપ્તિ ૮૭; (૨૫) પ્રભુનાં નિમિત્તે જીવ સમસ્તને એકી વખતે વેદાતી એક સમયની શાંતિ - ૮૮; (૨૬-૩૦) પ્રભુનાં પાંચ કલ્યાણક - ૮૮; (૩૧) લાંછન - ૮૯; (૩૨-૩૪) ૩૫ પ્રકારનાં સત્યવચનથી ભરેલી પ્રભુની વાણી - ૮૯.

અરિહંતનું તીર્થસ્થાન - ૯૫; તેની મહત્તા - ૯૬.

પ્રકરણ ૧૧: ધર્મ એ સર્વોત્કૃષ્ટ મંગલ છે ૧૦૩

સંસારી અને ધાર્મિક પર્વો - ૧૦૩; પર્વનાં બે પ્રકાર: તત્કાલિક અને ત્રિકાલિક - ૧૦૪; તત્કાલિક પર્વો ઘટના વિશેષ કે વ્યક્તિ વિશેષ સાથે સંબંધ ધરાવે છે - ૧૦૪; ધાર્મિક પર્વો આધ્યાત્મિક ભાવ સાથે સંબંધ ધરાવે છે - ૧૦૪; તત્કાલિક પર્વો અનાદિ અનંત હોઈ શકે નહિ - ૧૦૪; ત્રિકાલિક પર્વો અનાદિ અનંત હોઈ શકે - ૧૦૫; પર્યુષણ પર્વ ત્રિકાલિક અથવા સર્વકાલિક છે - ૧૦૫; અરિહંત પ્રભુનો બોધેલો ધર્મ સર્વોત્કૃષ્ટ મંગલ છે - ૧૦૮; દશવૈકાલિક સૂત્રનું સૌ પ્રથમ ચરણ 'ધર્મ એ સર્વોત્કૃષ્ટ મંગલ છે' - ૧૦૯; એ વિશે આનંદઘનજી તથા યશોવિજયજીનો પ્રસંગ - ૧૧૦.

ધર્મવિહીનને સંસારનાં કષ્ટો - ૧૧૩; અનિત્યભાવના - ૧૧૩; અશરણભાવના - ૧૧૪; અશુચિભાવના - ૧૧૫; એકત્વભાવના - ૧૧૬; અન્યત્વભાવના - ૧૧૬; સંસારભાવના - ૧૧૭.

ઉત્તમ ક્ષમા - ૧૨૨; ઉત્તમ માર્દવ - ૧૨૯; ઉત્તમ આર્જવ - ૧૩૪; ઉત્તમ શૌચ - ૧૪૧; અહિંસામાં રહેલું ઉત્કૃષ્ટ મંગલપાણું - ૧૪૮.

આશ્રવભાવના - ૧૫૩; સંવરભાવના - ૧૫૬; નિર્જરાભાવના - ૧૫૭.

ઉત્તમ સત્ય - ૧૫૯; ઉત્તમ સંયમ - ૧૬૨; પાંચ મહાવ્રત - ૧૬૫; પાંચ મહાવ્રતમાં રહેલો વિકાસક્રમ - ૧૬૬; પાંચ સમિતિ - ૧૬૮; ત્રણ ગુપ્તિ - ૧૭૦; લોકસ્વરૂપભાવના - ૧૭૧; બોધદુર્લભભાવના - ૧૭૨; ધર્મભાવના - ૧૭૪.

ઉત્તમ તપ - ૧૭૬; ઉત્તમ ત્યાગ - ૧૮૧; ઉત્તમ આર્કિચન્ય - ૧૮૪; ઉત્તમ બ્રહ્મચર્ય - ૧૮૭.

પરમેષ્ટિ પ્રભુના કલ્યાણભાવમાં જીવ એકરૂપ થાય છે - ૧૯૬; તીર્થંકર પ્રભુમાં ઉદ્ભવતો કલ્યાણભાવ - ૧૯૭.

પ્રકરણ ૧૨: શ્રીમદ્ રાજચંદ્રનાં જીવનમાં પ્રગટેલું ધર્મનું સર્વોત્કૃષ્ટ
મંગલપણું

૨૦૧

સામાન્ય કથન - ૨૦૧; તેમનાં જીવનના ચાર તબક્કા - ૨૦૬;

પહેલો તબક્કો - ૨૦૬; બાળવયની નિર્દોષ રમતગમત - ૨૦૮; જાતિસ્મૃતિજ્ઞાનની શરૂઆત - ૨૦૯; સાતથી અગ્યાર વર્ષનો કેળવણી કાળ - ૨૧૦; પ્રયત્નસાધ્ય ગુણો તેમનામાં સહજતાએ - ૨૧૧; કૃષ્ણભક્તિના સંસ્કાર - ૨૧૧; જૈન પ્રતિ અભાવ - ૨૧૩; ધર્મગ્રંથોના અભ્યાસથી વેદેલો મંથનકાળ - ૨૧૫; જગત્કર્તા ઈશ્વરની શ્રદ્ધા - ૨૧૮; ભક્તિમાર્ગનાં બીજનું રોપણ ૨૧૯; અવધાની, કવિ તથા જ્યોતિષી તરીકેની તેમની ખ્યાતિ - ૨૧૯.

બીજો તબક્કો - ૨૨૦; સં ૧૯૪૨માં મુંબઈમાં આગમન અને અવધાનના પ્રયોગો - ૨૨૧; વૈરાગ્યની વૃદ્ધિ - ૨૨૨; જૈનમાર્ગ પ્રવર્તાવવાની ઈચ્છા - ૨૨૨; ગૃહસ્થાશ્રમમાં પ્રવેશ - ૨૨૩; પ્રતિમાપૂજનની શ્રદ્ધા - ૨૨૪; જૈનોમાં તેમના પ્રતિ જાગેલો વિરોધ - ૨૨૫; તેમની સ્વસ્થતા - ૨૨૫; આત્માની સર્વોત્તમ સિદ્ધિ મેળવવાનું લક્ષ - ૨૨૮; અંતરંગ નિર્ગ્થ શ્રેણિ અને બાહ્ય ગૃહસ્થ શ્રેણિ વચ્ચેના સંઘર્ષની શરૂઆત - ૨૨૯; સંસારમાં વર્તતું સ્ત્રી આદિનું આકર્ષણ દુઃખરૂપ - ૨૩૧; મોક્ષમાર્ગની નિ:શંકતા - ૨૩૩; પૂર્વ જન્મમાં પ્રાપ્ત કરેલા સમ્યક્ત્વની સ્મૃતિ - ૨૩૪; સં ૧૯૪૬માં મુંબઈમાં ઝવેરાતના ધંધાની શરૂઆત - ૨૩૬; આ વર્ષોમાં થયેલી ગુણવૃદ્ધિ - ૨૩૬; નિકટના સખા જૂઠાભાઈના વિયોગનો આઘાત - ૨૩૭; સૌભાગભાઈ આદિનો સંપર્ક - ૨૩૭; ધર્મપ્રવર્તન કરવાની ભાવનાની વર્ધમાનતા - ૨૩૯; સાથે સાથે આત્મશુદ્ધિ કરવાની તમન્ના પ્રબળ બની - ૨૪૧; તેમનાં દસ્કતોમાં ફલિત થતો પ્રભુ પ્રતિનો પૂજ્યભાવ તથા અહોભાવ - ૨૪૩.

ત્રીજો તબક્કો - ૨૪૪; સં ૧૯૪૭ના આરંભમાં ક્ષાયિક સમકિત - ૨૪૬; આ વર્ષમાં ઘાતીકર્મોનો ઘણો નાશ - ૨૪૯; માર્ગનાં ઊંડાણ તથા જાણકારી ઘણાં વધ્યાં - ૨૫૦; છઠ્ઠા ગુણસ્થાનની પ્રાપ્તિ - ૨૫૦; સાતમા ગુણસ્થાનની પ્રાપ્તિ - ૨૫૨; સત્સંગની ખામી ૨૫૩; આત્માનાં શુદ્ધિકરણની તાલાવેલી - ૨૫૪;

તેને લીધે અવધાન, જ્યોતિષાદિ પ્રત્યે નિસ્પૃહતા - ૨૫૭; સંસારી ઉપાધિનો ઉદય - ૨૫૮; સત્સંગ અને સર્વસંગપરિત્યાગની ઈચ્છા - ૨૫૯; પૂર્ણ પાત્રતા આવ્યા પછી જ પરમાર્થ પ્રકાશવાની નેમ - ૨૬૧; માત્ર ઉદયાધીન પ્રવૃત્તિ કરવાની વૃત્તિ - ૨૬૨; ઉપાધિમાં પણ સમાધિ જાળવવાનો પુરુષાર્થ - ૨૬૩; સંસારમાં નિરસતા - ૨૬૬; કલ્યાણભાવ બળવાન - ૨૬૮; સં. ૧૯૪૯માં આંતરબાહ્ય શ્રેણિ વચ્ચેનો વિરોધ વધ્યો - ૨૬૯; લખાણકાર્યની મંદતા - ૨૬૯; તે સ્થિતિમાં પણ આત્મસમાધિની જાળવણી - ૨૭૧; સહુ પ્રતિ આત્મદૃષ્ટિ - ૨૭૨; સં. ૧૯૫૦માં પણ ઉપાધિયોગ ચાલુ રહ્યો - ૨૭૪; અંતરંગ પુરુષાર્થની બળવત્તરતા - ૨૭૫; સંસારી પ્રસંગોમાં ભાગ લેવાની અનિચ્છા - ૨૭૭; પ્રતિકૂળ સંજોગોનો સામનો કરવામાં વધતું આત્મબળ - ૨૭૭; સં ૧૯૫૧માં નિવૃત્ત થવાની ભાવના દઢ - ૨૭૯; વેપારનું બહોળાપણું - ૨૮૦; પ્રવૃત્તિ કરવામાં ઈચ્છાબળની અલ્પતા - ૨૮૩; ઉદયગત પ્રવૃત્તિની મુખ્યતા - ૨૮૪; પ્રવૃત્તિમાં પણ ખીલતી અસંગવૃત્તિ - ૨૮૬; ત્રીજા તબક્કાનાં દસ્કતોમાં જોવા મળતું આત્મદશાનું સૂચન - ૨૮૭; તેમનાં આત્મશુદ્ધિ કરવાનાં લક્ષ્યો તથા આજ્ઞાધીનપણાથી ફલિત થતું ધર્મનું મંગલપણું - ૨૮૮.

ચોથો તબક્કો - ૨૯૧; સં ૧૯૫૨થી ઉપાધિયોગમાંથી નિવૃત્તિ - ૨૯૧; તેમણે શરૂ કરેલું કડક ચારિત્રપાલન - ૨૯૧; નિવૃત્તિનો સમય અંતરંગવાચન, મનન આદિમાં પસાર કરતા - ૨૯૨; આત્મશુદ્ધિની વર્ધમાનતા - ૨૯૩; ધર્મોન્નતિ કરવાની ભાવનામાં વૃદ્ધિ - ૨૯૪; પોતાની સં. ૧૯૫૨ની દશાનું પૃથક્કરણ - ૨૯૫; સં. ૧૯૫૩માં વધેલાં આત્મચિંતન, વીતરાગતા તથા અસંગતા - ૨૯૬; સૌભાગભાઈના દેહત્યાગના પ્રસંગ વખતે તેમની સ્થિતપ્રજ્ઞતા - ૨૯૬; સં. ૧૯૫૪માં આત્મશુદ્ધિ વધારવાનો પુરુષાર્થ ઉગ્ર - ૩૦૨; સં ૧૯૫૫માં તેમનો સર્વ સંસારી પ્રવૃત્તિનો ત્યાગ - ૩૦૫; સં. ૧૯૫૬માં અસંગતા અને નિસ્પૃહતા વધ્યાં, આવરણોનો ક્ષયોપશમ - ૩૦૬; તેમને તબિયતની પ્રતિકૂળતા - ૩૦૭; અંતિમ સમાધિ - ૩૦૯; દેવલોકનો ભવ કુદાવી જવાનો ભવ્ય પુરુષાર્થ - ૩૧૦.

પ્રકરણ ૧૩: આજ્ઞાએ ધમ્મો, આજ્ઞાએ તવો - આજ્ઞાનું આરાધન એ જ ધર્મ, આજ્ઞાનું આરાધન એ જ તપ

૩૧૭

ધર્મમતોની વિવિધતા - ૩૧૭; જિનમાર્ગની શ્રેષ્ઠતા - ૩૧૮; બધાં જિનમાર્ગ આરાધતાં નથી - ૩૧૯; ધર્મ એટલે ? - ૩૨૦; તપ એટલે? - ૩૨૦; આજ્ઞા એટલે? - ૩૨૧; આત્મારાધનમાં આજ્ઞાનું મહાત્મ્ય - ૩૨૩; કલ્યાણકાર્યની શરૂઆત - ૩૨૬; બે અક્ષરમાં માર્ગ - ૩૨૭; ભક્તિ, શ્રદ્ધા, જ્ઞાન, યોગ આદિ બે અક્ષરી શબ્દો છે, તેમાંથી મૂળમાર્ગ શેમાં? - ૩૨૭; તપનાં બાર પ્રકાર - ૩૩૪; છ બાહ્યતપ - ૩૩૫; છ આંતરતપ - ૩૩૮; પાંચ ઈન્દ્રિયો પર સંયમ કેળવવો - ૩૪૩; આજ્ઞાનું તપ અને ધર્મ કરતાં વિશેષ મહત્ત્વ - ૩૪૫; સ્વચ્છંદી ધર્મપ્રવૃત્તિ સંસાર વધારે - ૩૪૫; આજ્ઞા સહિતનો ધર્મ સ્વરૂપલીનતા આપે છે - ૩૪૭; સંસારભાવથી છૂટવા અને સ્વરૂપમાં જવા આજ્ઞાસહિતનું તપ જરૂરી - ૩૪૮.

નમસ્કાર મહામંત્રમાં સિંચાયેલું આજ્ઞારાધન - ૩૪૮; સૂત્રાત્મક વચન તે મંત્ર - ૩૪૮; વિચારના વમળોથી બચવા મંત્રનું અવલંબન ઉપકારી - ૩૫૦; મંત્રસ્મરણના ફાયદા - ૩૫૦; નમસ્કારમંત્રમાં આજ્ઞામાર્ગ - ૩૫૧; નમસ્કારમંત્ર સર્વકાલીન - ૩૫૨; પંચપરમેષ્ટિ પ્રભુની મહત્તા - ૩૫૩; નમસ્કાર મહામંત્રમાં સાધુસાધ્વીજી સમૂહરૂપે કેમ છે? - ૩૫૯; અન્ય પરમેષ્ટિથી થતું કલ્યાણકાર્ય - ૩૬૨; છદ્મસ્થ પરમેષ્ટિ ભગવંતોની રત્નત્રયની આરાધના ૩૬૯; પૂર્ણ અને અપૂર્ણ આજ્ઞાથી કરાતી પ્રાર્થના - ૩૭૦; પૂર્ણ કે અપૂર્ણ આજ્ઞાથી કરાતી ક્ષમાપના - ૩૭૧; પૂર્ણ કે અપૂર્ણ આજ્ઞાથી થતું મંત્રસ્મરણ - ૩૭૧; સ્પૃહા કરવાની કુટેવને જ્ઞાનીભગવંતો છૂટવાના હેતુરૂપ બનાવે છે - ૩૭૩; તીર્થંકર પ્રભુનાં નિમિત્તથી નિત્યનિગોદનાં કેટલાંક જીવોના સાત પ્રદેશ નિરાવરણ થાય છે - ૩૭૪; જુદા જુદા સમયે સિદ્ધ થતા પ્રભુમાં રહેલી સમાનતા - ૩૭૬.

આત્મદશાસૂચક ગુણસ્થાનથી પ્રગટ થતું જીવનું આજ્ઞાધીનપણું - ૩૭૮; ગુણસ્થાન ચડવા સાથે વધતું આજ્ઞાધીનપણું - ૩૮૦; પરમાર્થમાં દાતાના

ભાવનું બળવાનપણું - ૩૮૧; સંસારમાં ઈચ્છુકના ભાવનું બળવાનપણું - ૩૮૧;
શુકલધ્યાનમાં બળતાં કર્મો - ૩૮૫; શ્રેણિમાં પ્રાર્થના, ક્ષમાપના તથા મંત્રસ્મરણનું
મહત્ત્વ - ૩૮૬.

આજ્ઞામાર્ગનાં મહાત્મ્ય અને વિશેષતા - ૩૮૮.

તીર્થંકર પ્રભુનું આજ્ઞાપાલન - ૩૯૩; આજ્ઞામાર્ગે આગળ વધતા જીવના
ભાવ - ૩૯૪.

કૃપાળુદેવનું આજ્ઞાપાલન - ૩૯૬; પહેલા તબક્કામાં આજ્ઞાપાલન - ૩૯૭;
બીજા તબક્કામાં આજ્ઞાપાલન - ૪૦૦; ત્રીજા તબક્કામાં આજ્ઞાપાલન - ૪૦૮;
ચોથા તબક્કામાં આજ્ઞાપાલન - ૪૨૧.

પરિશિષ્ટ ૧ - પારિભાષિક શબ્દોનો કોષ	૪૨૯
પરિશિષ્ટ ૨ - આરાધક માટે વિષયવાર સૂચિ	૪૬૩